

Hiastinhaaran yläosan maisemanhoito

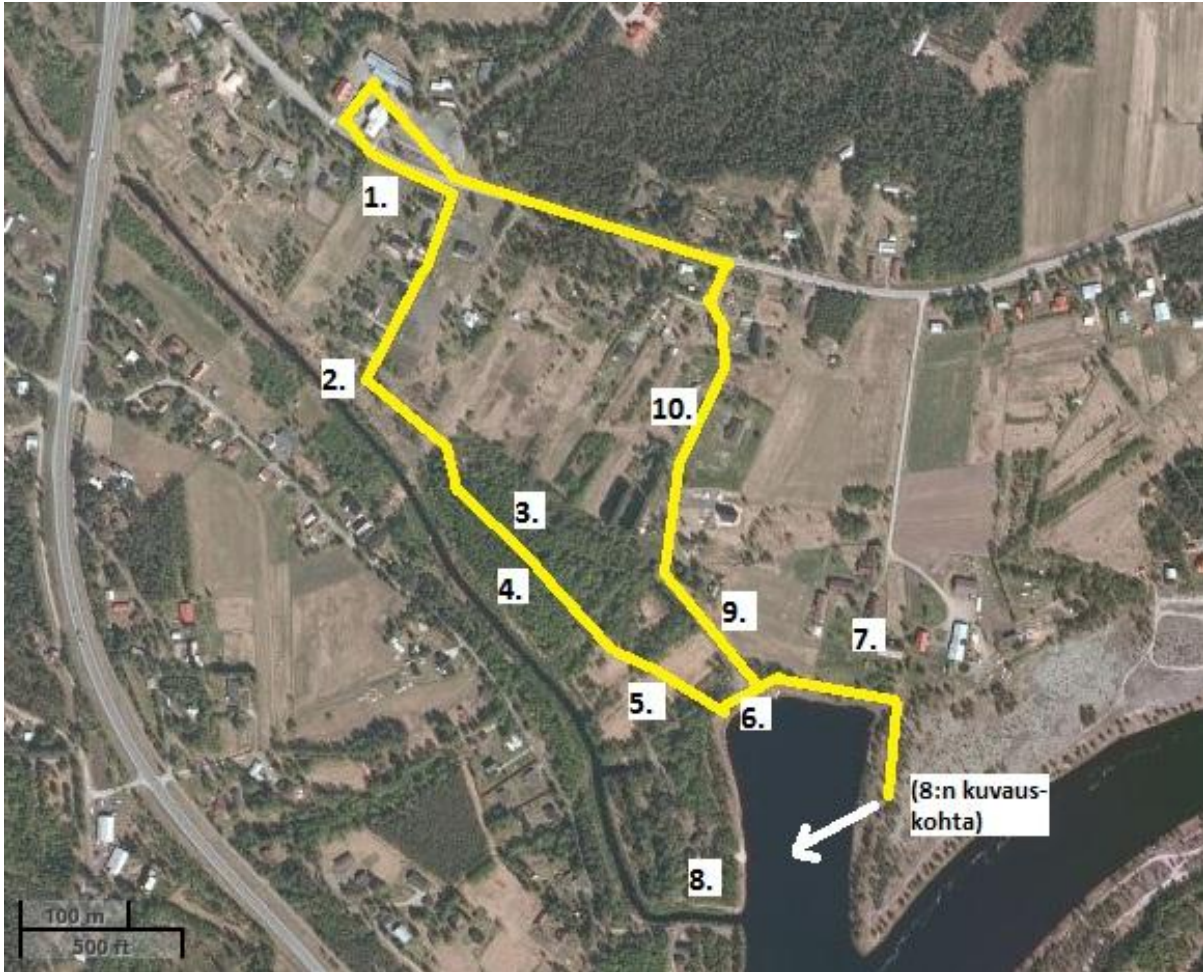
Kalle Hellström, ProAgria Oulu/maa- ja kotitalousnaiset 3.2.2015

Pohjois-lin kyläyhdistys on hoitanut aktiivisesti kylänsä ympäristöä. Hiastinhaaran alaosa on ruopattu, rantoja raivattu vesakosta ja vanhan luontopolun alueelle on pystytetty lammaslaidun keväällä 2014. Myös luontopolun kunnostus ja uusi lintutorni on lähivuosien työlistalla. Sen sijaan Hiastinhaaran yläosa lijoen pääuomasta nelostien sillalle on jäänyt vähemmälle huomiolle. Uomaa on ruopattu edellisen kerran 1990-luvun alussa. Ruoppausmassat on nostettu penkalle ja tähän on tullut nuorta tiheää lehtivesakkoa. Pohjolan Voima on raivannut aika ajoin rantaa noin 400 metrin matkalla Purontien päästä nelostien sillalle. Siitä ylöspäin maisema on sulkeutunut. Junnilantien kohdalla on ollut aikoinaan laidunsaari, jossa oli luonnonniittyä ja latoja. Sotien jälkeen alue oli jonkin aikaa peltona. Nyt länsiosa alueesta kasvaa jo nuorta koivikkoa. Itäosassa on vielä hiukan jäljellä korkeakasvuista tuoretta-kosteaa heinäniittyä. Purontien päästä Hiastinhaaran suuntaisesti n. 50 m rannasta kulkee kyläläisten polku koivikon ja niityn läpi ja yhtyy Junnilantien loppupäähän lähellä Akolan yhteisranta.

Pohjois-lin kyläyhdistys ja ProAgria Oulun/maa- ja kotitalousnaisten YmpäristöAgro-hanke järjestivät kyläkävelyn 16.8.2014, jossa kuljettiin tämä reitti läpi (ks. Kartta 1) ja mietittiin alueen luontokohteiden tuomista paremmin esille ja mahdollista kävelyreittiä. Kävelyille osallistui 13 henkilöä. Vanhemmilta kylän asukkailta kuultiin myös mielenkiintoista tarinaa paikoista vuosikymmenten takaa.

lijoen suu on maakunnallisesti arvokas maisema-alue ja Akolan kartano valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Tarkasteltava alue Virkkulantien ja Hiastinhaaran välissä on ollut vielä 1950-luvulla lähes kokonaan peltoa. Nyt peltoa on vähemmän. Vanhoja pellot ovat osin kasvaneet umpeen ja väliin on tullut uudempaa asutusta. Laajempia peltoalueita on Akolan kartanon ympäristössä. Koska Pohjois-li on vireä kylä ja asukkaat kaipaavat myös virkistätymispaikkoja lähiympäristössään, olisi Hiastinhaaran yläosan virkistyskäytön kehittäminen myös perusteltua. Seuraavilla sivuilla on kuvia alueelta kesältä 2014, jolloin ProAgrian suunnittelija tutustui alueeseen 4.7.2014 kyläyhdistyksen aktiivien kanssa ja 16.8.2014 kyläkävelyllä. Kuvien numerot viittaavat Kartan 1 paikkoihin ja kuvan vieressä on ajatuksia kohteen kehittämisestä.

Hiastinhaaran yläosan viihtyisyyttä voitaisiin lisätä raivaamalla jokiuoman varren tiheää lehtipuustoa vähemmäksi. Itse uoma ja ranta maksimissaan 15 metrin matkalla on jakokunnan maata, joten raivausluvan voisi saada kohtuullisen helposti. Uoman yläpuoliset metsät ovat yksityistä maata. Ainakin yksi omistaja on hoitanut metsää aktiivisesti, mutta joillakin palstoilla puusto on hyvin tiheää ja näkymät sulkeutuneita. Metsän hoitoasiasta voisi olla yhteydessä maanomistajiin. Jos he eivät itse pysty tekemään hoitotoimia, esim. metsänhoitoyhdistys voisi olla apuna. Myös PVO:n omistamalla jokiranta-alueella voisi tehdä maisemaraivauksia. Maisemanhoitoon voisi hakea hankerahaa esim. Leader-ryhmältä tai palkata työllisyystyövoimaa. Niittyaluetta (kartan kohde 5.) voisi hoitaa niittämällä (viikate, raivaussaha, pienniittokone) tai laiduntamalla esim. lampailta tai hevosilla. Hoidon rahoittamiseksi viljelijä tai rekisteröity yhdistys voi hakea ELY-keskuksesta 5-vuotista ympäristösopimusta perinnebiotoopin tai luonnonlaitumen hoitoon. Ei-tuotannollista investointitukea voi hakea esim. laitumen aitaamiseen. Hiastinhaaran vartta kulkevaa polkua voisi kehittää myös virallisempänä ulkoilupolkuna, mutta se edellyttäisi ainakin maanomistajien suostumusta sekä mahdollisesti reitin huomioimista kaavoituksessa. Alueelle ollaan laatimassa osayleiskaavaa ja sitä varten on tehty erilaisia selvityksiä mm. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:n tekemä Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys 2014.

Kartta 1. Pohjois-lin Junnilan-Hiastinhaaran-Akolan maisemakävelyn 16.8.2014 reitti ja huomioita alueen maiseman ja virkistyskäytön kehittämiseksi. Numerot kartalla viittaavat jäljempänä oleviin valokuviin paikoista.

	<p>1. Heinäpelto Virkkulantien varressa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohjois-lin koulun lähellä on viljelty heinäpelto, joka ulottuu maantieltä lähes Hiastinhaaraan asti. Pellon säilyminen avoimena on maisemallisesti tärkeää. Hoitomuodoksi sopisi myös laidunnus.
	<p>2. Hiastinhaaran raivattu keskiosa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uoma on ruopattu 1960-luvun lopulla Raasakan voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä ja uudelleen 1990-luvulla. Voimayhtiö on aika ajoin raivannut rantoja vesakosta Purontien päästä nelostien sillalle, n. 400 metrin matkalla. Jokuoma virtaa syvässä notkelmassa ja näkyy kulkijalle vasta tultaessa ihan rantaan. Rantaan voisi tehdä paremman polun ja vaikka katselulavan.
	<p>3. Koivikko</p> <ul style="list-style-type: none"> - Purontien päästä kohti Hiastinhaaran yläosaa mentäessä polku kulkee heleän koivikon läpi. Alue on ollut vielä 1950-luvulla peltoa ja joskus lijoen suiston saari. Nyt se kasvaa lehtomaista metsää. Polun pohjoispuoli on kaunista metsää, mutta Hiastinhaaran puolella on tiheää nuorta metsää, jota voisi raivata.
	<p>4. Hiastinhaaran yläosan tiheikköranta.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hiastinhaaran yläosa lähellä lijoen pääuomaa on rannoiltaan hyvin tiheää, paikoin läpipääsemätöntä leppää ja koivua. Lehtipuusto on menestynyt hyvin läjitetyillä ruoppausmailla. Vesakkoa olisi hyvä raivata.
	<p>5. Niitty</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hiastinhaaran yläosan entinen saari on vuoden 1955 peruskartan mukaan vielä lähes kokonaan peltoa. Pisimpään viljely säilyi itäosassa. Kohteella pidettiin myös mulleja laitumella. Niittyä voisi hoitaa niittämällä vuosittain keskikesällä. Myös laidunnus lampaila sopisi hoidoksi. Avoin niitty tuo vaihtelua maisemaan ja lisää luonnon monimuotoisuutta. Avoinmet biotoopit ovat tärkeitä mm. perhosille.

	<p>6. Akolan ranta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Junnilantien päässä on kylän yhteinen ranta, jonka omistaa tosin Pohjolan Voiman Koskitila. Rannassa on laituri ja joitakin kyläläisten veneitä. Varsinainen uimaranta on 300 m etelämpänä, mutta aluetta voisi kehittää myös oleskeluun, mm. maisemaa avartamalla ja vaikka penkkejä laittamalla. Tiheä pensaikko ja puusto peittävät vesinäkymiä. Näitä voisi raivata.
	<p>7. Akolan kartano</p> <ul style="list-style-type: none"> - Akolan komean mansardikattoisen päärakennuksen rakennutti laamanni Antell vuonna 1796. Nykyinen pihapiiri muotoutui 1850-luvulla. Tilalla oli aikoinaan maata 1000 hehtaaria. Rakennus jää nykyisin vähän piiloon ja sitä voisi tuoda paremmin esiin mm. rantojen puustoa ja vesakkoa poistamalla.
	<p>8. Hiastinhaaran lähtöpaikka</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hiastinhaara erkanelee lijoen pääuomasta noin puoli kilometriä ennen nelostien siltaa. Lähtöpaikkaa hädin tuskin erottaa Sikosaaren täyttömaarannalta katsoessa, sillä rantoja peittää tiheä nuori puusto. Uomaa voisi tuoda paremmin esiin raivauksilla.
	<p>9. Junnilantien pää</p> <ul style="list-style-type: none"> - Junnilantie päättyy lijoen rantaan. Paikalla oli aikoinaan pyykkiranta ja siinä pidettiin veneitä. Viereinen saari oli ennen luonnonniittyä, raivattiin pelloksi sodan jälkeen, viljeltiin viljaa. Nyt saaren puolella on tiheää lehtipuustoa. Niitty pilkottaa hieman puiden välistä. Maisemaa voisi tuoda paremmin esille puuston harvennuksilla.
	<p>10. Junnilantien varsi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Junnilantien varressa on sekä vanhaa että uudempaa rakentamista. Muutama vanha asuinrakennus on todennäköisesti 1900-luvun alusta (Junnilantie 9 ja kuvan 9. rakennus tien päässä).